

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Иван Маширевић

Бр. 6.

Чланови оснивачи и редовни чланови I. реда „Српске пчеларске задруге у Руми“ добијају лист бесплатно, иначе цена је листу на годину 4 Круне или 5 динара.

Година
VI.

Пчеларски календар.

— БОРБЕ КОЛАРОВИЋ —

6. Месец март.

Природа се све већма буди а са њоме и живот пчелињи. Легло је у добрим кошницама јако раширено, а тиме и пчеле на рад дакле и на излет из кошнице приморане, јер леглу треба много хране, а да ову стварати могу, потребно је пчелама много меда, рђе и воде. Неверојетно је, колико много пчелама треба воде, када је легло раширено у кошници. За то је дужан сваки пчелар бити у помоћи својим пчелама и донекле им бар олакшати силан труд и напор. — Без појила не сме у ово доба ни пошто пчелињак бити. Да се пчеле не би давиле по којеквим барама и ђубриштима тражећи алкалија, треба поред појила са обичном чистом водом наместити и појила са осољеном водом. Пчеле на ова да кажем солила већма падају него на чисту воду. — Докле год природа не буде издашнија, није рђаво пчеле прихрањивати брашном. Да како да брашно не може заменити цветни прашак, али у колико сам ја могао увидети није ни штетно. Линебуржанин пак неће ни да чује за

прихрањивање брашном. — Даље, треба пчелар да води добро рачун о меду у кошницама, јер сада треба пчелама много више меда, него у прошлим зимњим месецима; за то, ако из својих бележака види, да је којој кошници мед на измак, треба да јој дода, да не би одлажући од дана до дана, нашао једнога дана све пчеле мртве. Нека се не вара пчелар и не тешка тиме, што су му пчеле највећу зиму претавориле, јер баш март и април потамане највише кошница у неопрезна пчелара. Не треба се ослањати и много рачунати на оно мало цвета што га у ово доба има, јер то није паша него само пабирчење. Врло су ретки крајеви, где већ у марту има добре паше.

Што је паша слабија, тим пре хоће да се појаве на пчелињацима немили гости — туђице. За то, не само сада, него целе године чим паша удари натраг, ваља лета стеснити, да би стражарице лакше могле сузбити навалу туђица. То је прво и најглавније правило за сузбијање туђица. У пчелара чије кошнице нису испуцане, те пчеле не могу излазити и улазити на другу страну осим на лето; који не просипа мед по пчелињаку и не оставља за дуго отворене кошнице, а уз то удешава лета према паша, не ће нигда туђице отети маха. — Што је кошница слабија, тим лето нека је тешње. Туђице се не појављују на једанпут као рој, него У почетку насрће једна по једна пчела на туђе лето, не буду ли ове сузбијене — купи их се све више и више. Туђица се позна по немирном лету и опруженим ногама, а трут држи више усправно него положено. Док радилица кад дође из поља, пада прво на седало, па за тим умили у лето, дотле туђица немирно облеће кошницу са свију страна тражећи деру да се увуче у кошницу, не пође ли јој то за руком покушава да стрелинице улети унутра у лето. Да неку кошницу узнемирују туђице, познаће пчелар по стражарицама, јер на лету на које нападају туђице стража је много јача и раздражена. Чим ово пчелар опази, први посао нека му је да стесни лето. Ако нека кошница има сувише јак лет, док остале кошнице мирују н. пр. у јутро рано и у вече, а уз то нађе се пред кошницом мртвих пчела, знак је да кошницу нападају туђице. У том случају добро је лето стеснити тако, да само по једна пчела може пролазити и то не само на нападнутој, него лево и десно на суседним кошницама. Врло је добро, пред кошницом на коју туђице наваљују, правити дим од мокре сламе, плеве итд. само при том послу ваља пазити, да ветар не тера дим у лето нападнуте кошнице, јер би тиме сузбили стражарице и отворили пут туђицама. Поспемо ли брашном или гипсом пчеле које излећу из нападнуте кошнице, дознаћемо одакле су туђице. Ако су туђице из наше које кошнице, што обично и бива, добро је кошницу која напада метнути на место оне, која је нападнута, а ову на њено место. Ако туђице почну са већом силом наваљивати, треба

нападнуту кошницу за који дан однети на какво мрачно хладовито место, а на место њено метнути празну кошницу. Ако су туђице са суседног пчелињака, дужност је сваког пчелара, да помогне своме суседу, затварањем нападача за који дан на мрачно место. Не треба нико да се вара, да ће му донети користи његове пчеле, ако на туђе кошнице нападају.

Од свију силних начина којима се стаје на пут туђицама, најсигурнији је стешњавање лета, а у најгорем случају, уклањање нападнуте кошнице са њезина места. — Туђица може бити свака пчела. Црна боја није увек знак, да је пчела туђица, на против видећемо, да обичне шарене пчеле нападају на туђа лета. Ја држим да пчеле отрцају длаку са свога тела завлачећи се у дубоке цветове. Тако на моме пчелињаку имам сваке године коју кошницу са силним црним олињаним пчелама, а то су обично оне које иду јако на бундевин цвет, јер те црне пчеле највећма се жуте од бундевина прашка. Међу тим природњак и пчелар Cheshire испитивао је такве црне пчеле и и матице, па је нашао на свима црним пчелама и матицама бациле, које је он назвао *Bacillus Gaytoni*, који уништавају длаке са тела пчелиња, са тога се пчеле олињају.

Држим да ће почетнику добро доћи, ако ономе што сам рекао у фебруару, додам још ово :

Ако би се у којој ђерзонци појавила срдобоља, то треба пчеле ако су још снажне, нагонити на излет; ако су пчеле већ доста малаксале те не ће или правилније, не могу да излећу, треба их прихрањивати млаким медом, за тим их однети на јаку пригревицу, где ће ако баш нису сасвим пропале, почети излећати. Кад се пчеле ишчисте, ваља их пренети на чисто саће у чисту кошницу. Упрљано саће ако нећемо да претопимо, можемо очеткати полагаано млаком вода. Срдобоља није прелазна болест, за то овако опрано саће можемо касније када почне бујнија паша, додавати другим кошницата али маторкама, а не новим ројевима, јер ови су јако осетљиви, па хоће да оставе кошницу, ако им се првих дана дода ма какво саће. — Ако плетара оболи од срдобоље те саће јако исквари, мора се као и ђерзонка прихрањивати, нагонити на излет а за тим искуцкати па преселити у празну ђерзонку на чисто саће, али ако имамо у резерви плетару са пуним саћем из које смо јесенас пчеле погушили, опили или искуцкали, па је оставили да нам се на невољи нађе. Но тиме ако смо коју кошницу излечили од срдобоље још је нисмо сасвим спасли, јер иза срдобоље остају потрагуше. Пчеле које су биле јако оболеле од срдобоље, јако су слабе и ретко ће стати на снагу без помоћи пчеларева. Така кошница мора се јако утопљавати а пчеле почешће прихрањивати млаким медом. Пошто угледни пчелари тврде, да пчеле које су јако боловале од срдобоље не могу ваљано легло хранити и неговати, јер немају снаге више да продукују

млеч; то ако хоћемо, да од такве кошнице нешто буде т. ј. да стане на снагу, морамо је појачавати живим пчелама било што ћемо са оквира из ђерзонака спајати пчеле или ако под јаку плетару подметнемо медом намазан тањир, па када се накупе на њега многе пчеле, пренесемо под кошницу коју појачавамо. Као што видимо није лако од срдоболне кошнице створити опет добру кошницу; али је тим већа радост за пчелара, када може рећи, да је својим трудом и умећем спасао кошницу, која је била на ивици пропасти.

Сада је време, да се пчелар побрине за потребне кошнице и пчеларске справе. Да не би почетник бацао новац за практичне и излишне ствари, нека се не ослања на ценовнике, јер није све потребно што је тамо назначено; него нека се за савет обрати на кога искуснога пчелара, на уредништво овога листа или ако је члан наше пчеларске задруге, на пчеларску задругу у Руми.

И опет морам почетника опоменути као и у фебруару, да без нужде кошнице не отвара, а још мање оквири све редом раставља. Ако из које кошнице пчеле вредно и весело излећу, ако уносе рђу а уз то зна, да имају младу матицу и за доста меда, не треба је ни пошто отварати. — Ако мораш из нужде прихрањивати, прихрањуј у ово доба само са добрим — ако је могуће — муљаним медом, никако шећером, јер шећер није мед, и не може га заменити у време, када треба прихрањивати легло. Шећер дакле вреди само у зиму, али у пролеће не. Пчеле ће се до душе и шећером у нужди испомоћи, јер је боља и бобова слама, него празне јасле, али тиме себи прекраћују век.

Изједначавање кошница појачавањем т. ј. додавањем легла или живих пчела, треба оставити за април. Ово се тиче и појачавања од срдоболе ослабелих кошница, да не би у ово рано пролетње доба у намери да помогнемо слабицу, нашкодрили јакој кошници, од које легло или пчеле узимамо.

Ако је која кошница ослабила а има много празна саћа, треба сувишно саће повадити, а кошницу стеснити, да буде леглу топлије, јер хладноћа ако не шкоди јако пчелама, шкоди леглу.

Учинили ти се која кошница ма са кога разлога сумњива, треба је на лепом дану отворити и прегледати. Ако је легло сабијено и равним заклопцима затворено, знак је да је матица добра. Ако ли је легло раштркано, знак је да матица почиње малаксавати и бивати неспособна за лежење. Ако немаш какву залишну матицу, можеш ову матицу још за неко време задржати, али таку кошницу треба забележити да јој се ако не пре, а оно о ројидби матица измени.

Ако нађеш у којој кошници пчелиње ћелице заклопљене испуцаним поклопцима, знак је да матица леже трута. Наш народ зове такво легло рђав црв, а трутове, који из пчелињих

ћелица изађу, дивља пчела. Такову кошницу треба уклонити, а кошници или додати залишну матицу или спојити са каквом слабицом. Како се слабице спајају речено је у месецу фебруару. Многи пчелари приликом спајања кану у кошницу коју каш какова мириса (парфима) да би се пчеле лакше и сигурније спојиле. Ја сам увидео, да је приликом спајања довољно пчеле мало на-кадити и попрскати медном или сланом водом.

Не нађе ли се у којој кошници у овом месецу ни мало легла, значи да је кошница безматак, јер у марту и слабе кошнице већ имају легла. И у овом случају је лек оно, што смо мало час споменули. Као што видимо није потребно матицу тражити, јер по леглу познаје се матица.

Ко има у резерви саћа са рђом, нека га сада подели кошницама. Празно саће у сандуцима, треба опет насумпорисати.

Прочитавај што је речено за месец јануар и фебруар, јер много шта, што је тамо речено важи и за овај месец.

Вредност воска у давнини.

Приказачо Милутину Стојадиновићу намеснику.

Најстарији народи још пре појављења Христова на земљи, знали су за пчелу и пчелињи восак, а разне продукте што су од воска правили особито су ценили. Стари Египћани и Израилћани јако су ценили чист пчелињи восак, у старој медицине здраво су га много употребљавали, као што нам то нека места из св. писма потврђују. У старој Јеллади надметали су се књижевници, филозофи и педагози, који ће већма пчелиње продукте, мед и восак, прославити.

По речима славнога Софокла „најмилији поклон (жртва) боговима на Олимпу био је пчелиње саће.“ Савсим је дакле појмљиво што су се код старих Јелина набрзо установиле и подигле трговине са воском. Код воскопродавца (*κερωπωλῆς*) куповали су стари Јелини по облику разне ствари од чистога воска, између осталих најрадије су узимали од воска буктиње — свеће (*κέρυον*) што су при највећим свечаностима и свадбама радо употребљавали. Таблице од воска куповали су стари Јелини и на њима су обично исписивали мудре изреке, а многи су у те таблице урезивали разне знаке и белешке о до-

мађој привреди, као што и данас многи неписмени људи у рабош бележе. Врло танким плочама од воска превлачили су стари Јелини драгоцене ствари да не рђају (оксидишу) на ваздуху.

Славни лекар Галенус даје нам врло јасне податке како се праве од воска пчелињег неке лековите масти. А писац Алексардар из Тралеса, који је живео у VI. столећу пре Хр. спомиње као лек у неким болестима влажне воштане облоге. Од вајкада био је обичај код Јелина воском печатити. Ручне књижице — бележнице, што је обично Јелин поред себе носио да по коју мудру изреку испише или било да трговачки пазар учини, биле су обично у виду таблице од дрвета израђене и воском превучене. Па када се таква таблица испише, и кад белешка на њој изгуби своју вредност, обично се восак на таблици стињи и изгача, да се по њему поново писати и бележити може. Писма су писали на таквим таблицама, а у потпуном смислу мање таблице превучене воском замењивале су данашње посетне карте. Врло су радо стари Јелини за таквим таблицама своју последњу вољу исписивали.

Данашња наша школска деца употребљавају таблице од графита, да се на њима уче писати, а још код старих Јелина школска су деца употребљавала таблице дрвене превучене воском и на њима се учили писати.

Белење воска било је познато не само Јелинима, већ и пре њих Фенићанима и старим Римљанима. Белење воска обично се састојало у томе, да се восак исече на врло танке плочице, које се изнесу на сунце да их сунчани зраци обеле. Млечани су први пренели у Европу трговином својом и начин како се бели восак; па као што се онда, тако се још и данас бели восак, у Француској у Целу, у Енглеској Штоквел — код Лондона, а на исти начин беле восак и Линебуржани.

Слике старих предака и заслужних људи правили су вештаци од воска, то су чували Јелини као аманет у *атријуму* или књижници својој. Вештаци (*fictores*) знали су од воска правити разноврсне животиње, волове, овце и свиње, и т. д. То су куповали сиромашнији људи да

принесу боговима својима на жртву, јер не могаху купити живе овце или вола. При укупима још у оно прастаро доба палили су воштане свеће.

Слично значење и још већу вредност имао је пчелињи восак код старих Римљана. Columella и Plinius († 79 г. пре Хр.) спомињу да су Римљани у хиљаде хиљада случајева пчелињи восак употребљавали; особито је чист восак вредио као домаћи лек. Восак су превијали када се ко убоде, држали су да све што је нечисто у телу да восак извлачи, превијали су га на спољашње отоке, и веровали су да ублажује болове у стомаку и живцима. По Плинијусу превлачили су Римљани воском разна воћа, јабуке и гуње, да се дуже свеже одрже, домаће ствари као бокале и боце печатили су воском, разна бурад за млеко, вино и зејтин превлачили су изнутра воском да не трухли дрво а и да чистија дуже времена остану. Воском су писма печатили, овце бележили болесну и рањаву марву превијали су мелемом у коме је пчелињи восак главни саставни део. О Saturnaliaма палили су боговима на жртву чисте воштанице. Стари лекари употребљавали су чист восак при разним случајевима спољашњих болести, у виду мелема и масти.

Као најизврснији и најлековитији восак важио је у оно доба *шунски восак*, на сваки начин назван је зато тим именом, што су га стари Пуњани на особити начин приређивали и чист продавали.

Вредно је прибележити како су стари Пуњани белили восак. Жути пчелињи восак остављали су напољу, да га ваздух и сунце исуши, затим су га чешће превртали да сунчани зраци извуку жутило, а преливали су га водом у којој је пре тога растворена салитра.

После свега тога по казивању Плинијуса тако приређен восак куха се и добро се опени, па онда се успе онако течан у какав суд, у коме је спремљена хладна вода да се брже расхлади. Ди се восак одржи дуже времена чист и бео а да има трајнога сјаја морали су га више пута на тој начин белити.

Као што је код старих Јелина, тако је и код Римљана био обичај да се ликови славних предака од воска

израђују. При укопу цара Августа, који је умрло 22 августа 14 год. п. Хр. рођења носили су новоизабрани конзули царска одличја на ванредно лепо израђеном од воска попрсју. Лик великог цара Августа био је остављен народу на видик пуних 7 дана по смрти му, а исти лик израђен је био од пчелињег воска. При писању служили су се Римљани као и Јелини таблицама — *Tabella sega* — што су од дрвета и слонове кости израђивали.

Најзнаменитији и први научењаци носили су *tabulae segae* поред себе када су на *forum* ишли.

Југоисточна Грчка, већи део Азије и северна Африка давали су Риму множину воска. Острво Корзика, које је по површини велико 178 □ миља, морало је сваке године давати гордоме Риму 20000 фуната воска. Восак код Римљана био је исто што и насупни хлеб.

У средњем веку особито се ценио у Немачкој. Чист пчелињи восак употребљавао се у хришћанским црквама од настаријих времена. Појавом цркве Христове на земљи највећма је скочила вредност воску. Од чистог пчелињег воска правиле се свеће, које су паљене по храмовима ради увеличања славе Божје. Воштана свећа значила је код првих Хришћана символ нашега спасења. Стењак значио је душу и смртност Спаситеља као човека, а сама светлост означавала је личност Божанственог Икупитеља, као и божанствену науку његову.

Из доба Карла великог сачувано је много споменика, из којих се јасно види, да је у Саској свако обвезан био давати данак у воску. Из споменика од 24 октобра 834 год. види се да је неки сељак у Гринбергу морао давати манастиру пред других даћа и 7 *examina aris* т. ј. 7 ројева, а такође и извешан део воска.

По дворском праву које је за оно доба важило, ако госпођа, која није припадала двору, пође за каквог, члана породице царске, морала је двору, давати извесну количину воска заједно са децом својом. А чланови царске породице били су од тога давања ослобођени.

Свако ванбрачно дете дворскога слуге или слободне служавке морало је такође извесну количину воска доприносити. *Fabularii* — то су били код Немаца они, који

су били лишени ропства, а морали су данак давати у воску. А био је обичај да су казнили за мање преступе давањем воска црквама. Шта се из тога види? Видимо да је продукција воска у средњем веку на највећем степену стајала. У трговини је восак заузимао прво место. На све стране отворени су сајмови за мед и восак као у Аугсбургу, Нирнбергу, Франкфурту, Регенсбургу, Бечу и Прагу. Грдна количина меда и воска извозила се из Немачке преко Хамбурга у Шпанију, а извозили су га и за Сирију и Палестину и то преко доње Аустрије на Цариград.

Пре проналаска штампе и папира восак су највише употребљавали као материјал за писање.

У неким местима по Виртембершкој све до 1500 год. употребљавали су сељаци и трговци таблице превучене воском, у које су своје примитке и издатке савесно уводили. До данашњег дана има сачуваних таблица већег и мањег формата, што се као старина особита реткост чувају по манастирима и дворским књижицама. У државној архиви у Хагу налазе се још и данас такве таблице сачуване, у којима су урезани бројеви о примању и издавању.

Ове сам ретке изнео пред вас драги читаоци „Српског Пчелара“ да вас уверим како је восак у давнини познат и цењен, и зашта су га све најстарији народи употребљавали. Овде ми се и нехотице намеће питање, да ли су и Срби ценили мед и восак у давнини? О овоме могао бих посебну расправу написати, но пошто то не бих ни умео онако написати, као што је то већ са великим трудом и богатим познавањем наших старина написао господ. Јован Живановић професор у монументалној књизи својој „Српски Пчелар“ у својој научној расправи „Пчеларење у Срба“, ко хоће да чита тамо ће наћи, а ја ћу се махнути работе те.

Српска црква православна потпомагала је подстицала од вајкада пчеларење, јер у њој смејаше горети само свеће *de operibus apum* — од труда и рада пчелињег. Српски владоци поклањали су грдне пчелињаке са засеоцима црквама и манастирима; отац св. Саве Немања

поклања манастиру Милејама у св. Гори четири пчелињака. Тако су исто подизали пчелињаке и поклањали црквама Стеван првовјенчани, краљ Урош, краљ Милутин, Стеван Дечански, а особито цар Душан силни, који је грдан пчелињак на Слатини поклонио Арханђеловој цркви у Призрену. Зато су Срби пчелари и уживали у Српској држави веће право него обични себри. А пчела — света животињина — била је увек ход нас Срба, као и данас што је, под заштитом српске цркве православне.

Васа Латинкић

парох.

Моја Американка.

У 11. и 12. броју „Хрватске пчеле“ има чланак с натписом „Опис мојега пчеларења са усавршеном Американком“ од Милутина Бараца. У том чланку пише г. Барач како је пчеларио са различитим кошницама са покретним саћем, па напослетку и са мојом Американком, али није дошао ни до каквога успјеха пчеларећи са споменутим кошницама. Тек кад је Американку моју поправио како је он знао, онда је дошао до успјеха. Да видимо дакле како је г. Барач Американку поправио. он пише овако: „За првих година мојега пчеларења у американке држао сам се начела, које професор Живановић у својој књизи „Американка“ препоручује. Имао сам американке са два лета и Ханемановим решеткама, али нијесам био са постигнутим успјехом посвема задовољан. И тако је никнула мисао, американку провидити са посебним медиштем. То медиште састоји се из четири са чавли сбијене даске, које у ширини и дуљини американци посвема одговарају и на које покров американке исто тако приспјева као за американку саму. За поставити медиште на буд коју год американку, није од потребе друге, него скинути дотичној американци покров, ставити медиште на американку и покрити исто са пријашњим покровом. Висину медишта одабрао сам тако, да у исту пристају оквири, који су исто онако велики, као нормални оквири американке, до њихове висине. која изнаша само половину ове нормалнога оквира.“

Из овијех се ријечи види, да г. Барач не прати рад

књижеван српских пчелара, јер од онога доба откад је моја књижица „Американка“ изашла, у више маха писао сам ја како треба пчеларити са американком. Године 1898. написао сам ја књижицу „Американку“, у којој сам изложио начин својега плеларења. Што сам у својој књижици „Американци“ од год. 1891. заборавио казати, то сам казао у својој доцнијој књижици „Американци“ од год. 1898. Ту је књижицу требао г. Бирач прочитати, па онда не би могао казати, да ја употребљавам два лета на кошници при пчеларењу и не би могао мислити као да у мојој американци увијек стоји Ханеманова решетка. У мојој је американци само једно лето и то лето на дугачкој страни, а на тој страни стоји лето зато да оквири ударају сјечимице на лето, јер тако захтијева природа пчелиња. Узмите просте кошнице плетаре, па загледајте редом све кад су пуне пчела, па ћете видјети да у свакој кошници плетари удара саће сјечимице на лето. Дакле тако граде пчеле у природи. Ја имам сто американки своје конструкције, у којима саће удара сјечимице на лето, а имам сто амертканки у којима је лето на узаној страни, те у којима саће удара пљоштимице на лето, па сам нашао да моје американке са летом на дугачкој страни увијек боље презиме, јер пчела треба свјежега ваздуха, који у мојим американкама боље продире међу сокаке од саћа, него у американкама с летом на узаној страни. У мојим амерпканкама боље се бране пчеле од туђица, јер су сокаци отворени лету, те су пчеле све ту готове за одбрану, а у американкама са летом на узаној страни само се бране оне пчеле, које су на првом сату до лета и то само на оној страни од сата, која је окренута лету. У мојој американци брже раде пчеле, јер кад дође с паше натоварене, оне одмах улазе у сокаке отворене и ту истоваравају мед, а у американскама с летом на узаној страни морају да иду с једнога сата на други а ако је овај пун, на трећи и т. д., а тијем се прелажењем с једнога сата на други очевидно дангуби. Осим тога у мојој се американци брже легло развија. Као што сам већ рекао, ја имам сто американки своје конструкције, а сто с летом на узаној страни, па увијек је и у свако доба у мојима јаче друштво него у онијем другима. А у којима је кошницама јаче друштво, у којима кошницама пчеле брже раде, онда је сасвим појмљиво да у таким кошницама морају

и пчеле више нанијети меда, ако га има у природи. Јер ако га нема у природи, онда не помаже кошница, а ако га има у природи у изобиљу, онда можеш пчеларити ма с каквом кошницом, пчеле ће је напунити медом, али је питање у којој ће кошници врије напунити.

Што се тиче Ханеманове решетке ако је паша сасвијем слаба, она нема мјеста у мојој американци, јер кад је паша слаба, не ће ни матица да носи јаја и друштво ће сваки дан све већма слабити, па на што је онда Ханеманова решетка. Ја мислим да би љуго згрешио онај пчелар, који би за вријеме слабе паше метнуо Ханеманову решетку у американку или макар у какву кошницу. Ја сам о овоме говорио и на првом конгресу српских и хрватских пчелара у Вуковару. О том би требао г. Барач да води рачуна, а и уредник „Хрватске пчеле“ требао је примједбу додати на чланак г. Барача, јер има моју књижицу „Американку“ од год. 1898. и као уредник „Хрватске пчеле“ требао се извијестити шта се радило на првом конгресу хрватских и српских пчелара. То је дужност свакога уредника, а не пуштати да се неистина пише у његову листу. Г. Барач има моју прву књижицу „Американку“, у којој није тачно описан начин мојега пчеларења, а не зна за другу моју књижицу „Американку“, у којој је тачно описан начин мојега пчеларења са американком, па му није ни замјерити. Али ако г. Барачу не замјерамо, замјерамо једном уреднику, који мора водити рачуна о свему што засијеца у његову уредничку струку, иначе му морамо казати да је слаб уредник. Да пријеђемо сад на ствар. Ако је бујна паша да пчеле раде са највећом журбом и онда нема мјеста Ханеманова решетка у мојој американци, јер пчеле онда с таквом брзином раде да матица нема мјеста гдје да залеже јаја. У таквом случају нема мјеста Ханеманова решетка у американци, јер би на сметњи била пчелама у раду кад се провлаче кроз решетку. Кад је бујна паша, онда су саме пчеле препречиле пут матици својом брзином, да не леже јаја и онда не само да нема смисла метати је, јер се њоме зауставља брзи рад пчелињи. Ханеманова решетка има мјеста у американци само онда кад је паша у средњу руку, а то је онда кад матица залеже толико јаја по ћелицама, да пчелама мало остане мјеста за истоваривање меда. У таквом ће случају бити само легло у кошници, а меда врло мало. А

да пчелар стане на пут силном леглу те да тијем више меда добије, дебру ће му услугу учинити Ханеманова решетка. Само дакле у овом случају има мјеста Ханеманова решетка у американци.

Сад да видимо како је г. Барач усавршио американку. Он је узео још једну американку у пола високу за медиште, те кад је паша добра, он је том у пола високом американком са оквирима поклопио пуну американку са пчелама и та му је полуамериканка служила за медиште. И откад меће така медишта на американке, од тога времена добива куд и камо више меда. Ми морамо казати да ово не стоји. Г. Барач је добивао у американци зато мало меда што је онда бала рђава година за пчеле и што је к томе још метао Ханеманову решетку у американке, кад није требао метати. Што сад пак више добива меда откако меће медишта у американке, знак је, да су боље године за пчеле. Колико ће пчелар добити меда, то не стоји до кошнице, него до рацијоналнога пчелерена. Зна ли пчелар радити радити рацијонално, он ће моћи пчеларити макар с каквом кошницом. Можеш имати не знам какву кошницу, ако нема паше, и ако не знаш рецијонално пчеларити, не можеш ни до каквога успјеха доћи. Ја сам лањске године одио 26 американки моје конструкције на бољу пашу на Јарковце, до којег се мјеста путује читаву ноћ са кошницама. На ту пустару изнијели су многи пчелари своје кошнице на бијели босиљак, јер је свугдје у околици била рђава паша. Али је и на Јарковцима трајала паша само два дана и моје су американке дале за та два дана свака по десет кила меда, а сви други пчелари нијесу добили ништа меда. Откуд то кад су њихове кошнице биле исте конструкције као и моје? Отуда што су моје кошнице биле јаке. Све је киптјела пчела у њима, а других пчелара кошнице биле су слабе, јер за вријеме слабе паше нијесу ти пчелари своје пчеле спекулативно хранили, него су их оставили саме себи да таворе. А шта је пошљедица томе? Народи су у кошницама ослабили и кад су их пчелари однијели на бољу пашу, нијесу могли никакве користи донијети кад су им се друштва смањала. Моје су пак кошнице биле јаке као гром, те је зато свака за два дана и донијела 10 кила меда. Али ја нијесам дао моје кошнице да ослабе за вријеме рђаве паше, него сам спекулативним прихрањивањем

натјерао матицу да једнако умножава друштво. Једно је дакле од најглавнијих тачака у рационалном пчеларењу спекулативно прихрањивање. Да су и они други пчелари спекулативно прихрањивали своје пчеле кад је требало то чинити, они би добили толико исто меда као и ја, а овако није им помогла американка. Знати дакле пчеларити рационално, то је главно, а кошница је нешто споредно. За кошнице се може то казати да су оне боље, с којима се брже ради, које су удесније за пренашање на бољу пашу. Кад бих ја хтио да потпуно докажем да напредак у пчеларству долази од знања рационалнога пчеларења а не од кошнице, морао бих овдје цијелу науку о рационалном пчеларству изложити и морао бих испричати како Линебуржани знају најбоље рационално пчеларити, како живе од пчеларења, па ипак пчеларе са простим кошницама плетарама и не ће да знају за Ђерзонке, јер тако њихов рачун доноси. А са простим плетарама рационално знати пчеларити, значи да су Линебуржани* велики мајстори у пчеларству, да су први пчелари.

Напошљетку још ово о усавршеној американци г. Барача. Прије петнаест година видео сам у Тителу код некога Хермеса, који је у велико пчеларио са американкама са летом на узаној страни и који ми је говорио да меће у ванредно добрим годинама празне американке на пуне, отприлике то исто што чини и г. Барач са својим медиштем. Али ко зна шта је рационално пчеларење, тај ће лако увидјети, да је то медиште Хермесово и Барачево дангуба и да њега данас заступа центрифугална справа.

„Сријемске Новине“.

Јован Живановић.

* Ко жели да чита опширно како Линебуржани, ти први пчелари на свијету, пчеларе, нека прочита књижацу „Пчеларење линебуржких пчелара с плетарама написао Јован Живановић. У Карловцима, српска манастирска штампарија 1899.“

Одговори

. Та. — Писцу чланака: „Демократизирање образовања у Карловцима“ и „Демократизовање образовања и „Спасоносни предлог“. (види Застава 12. и 28. број о. г.). На писања руковођена пакешћу и злоћом па још зачињена недотупавним резонавањем, не вреди ни освртати се, још мање вреди одговарати речима, него треба и даље радити па добрим делима одговарати; иначе изгледа да се и таком писању приписује нека вредност. Но када се учи у

томе писању „опсенарство“ држим да је потребно карактерисати бар таково писање ради оних, чијом „простотом“ хоће да се „опсенари“ користе. Покрет и рад добрих и вољних људи за право добро народа, којим хоће да га покрену из устајалости, у којој се већ у велико почео трухлеж да развија, на жалост „некима“ не годи. Јавна предавања религиозног, моралног, економског и научног садржаја у прикладној форми намењена публици у најширем смислу, „некима“ нису спасоносна него су убитачна! До душе лист, који је донео горе исписане чланке, у исти мах доноси велике похвале о раду исте врсте у Бечкерек у Сомбору, па зашто писац ових чланака није можда и са бољим радом те врсте задовољан? Зашто? Ево зашто: зато што су у томе покрету у Карловцима узели до сада учешћа Др. Летић, прота Вучковић, проф. Живановић, прота Живковић, проф. Душан Јакшић, проф. Мил. Недељковић, Др. Данкуц и др. а није Grundvig отац народних универзитета у Данској, Paul de la Cour, Denison, Toybes, Ruskin, Andreos Canrigie, J. Macé . . . и . . . ? и зато што се према нашим приликама приређују та јавна предавања у недељне и празничне дане на местима, која су најгоднија, а немамо сељачких универзитета као у Данској, Шведској и Норвешкој, што немамо енглеске „university extension“, што немамо 5,200.000 долара за подизање јавних библијотека, што немамо за тај посао 65 јавних зграда као у Америци, што нисмо Данци, Швеђани, Норвежани, Енглези, Американци и т. д. и што нису Карловци Oxford, Cambridge, St.-Loues и т. д. и т. д. Најпосле зато, што се „зграда саграђена за семинар богословски не уступи народу за народни универзитет“ „па би се онда нашло *људи* (!) који ће штети (!) уз оца Летића радити“! Ко не верује да је то све неко написао и да је неки лист то донео нека нађе и прочита горе наведене бројеве споменутог листа. Ми у „Српском Пчелару“ имали бисмо разлога и све ово споменути кад и не бисмо имали још шта, што се односи на само пчеларство, јер се то све тиче предавања где је заступљена пољска привреда, дакле и пчеларство. Али тај бедни *Та* који нас својим писањем изазива и на смех а још више буди у нама сажаљење, као што и има таквих несретних људи, он говори и о пчеларству поводом предавања проф. Живановића! Тај *Та!* вели на Живановићево предавање које је око 500 слушалаца са највећим уживањем и одобравањем пропратило: „народу не треба говорити о користи пчеларства, јер он то зна, него више о љубави према раду“ Па онда подмеће ову недотупавну изреку: „зашто да нису и друге животиње божије „у винограду господњем“ а не само пчелица?“ Уз све ово каже: „Ко тако интерболише, тај нешири науку него мистику. . . . Изводити закључке из живота и рада пчелицега, веома је опасно. Не може сваки да види и да осети то исто, што наши религиозни пропагатори пчеларства хоће да виде и осете. Нека само помисле господа, која тако фабулирају о пчели, на Manteville-ову фабулу о пчели из почетка (прво издање изашло 1706. г.) 18. столећа. А та је фабула била права апологија *неморала* са

економског газдинског становишта. Ваља само помислити тако на наше прилике и неприлике автономне, па и иначе у другом погледу!“

Колико је овај пасус неразумљив за сваког паметног човека, толико је ипак јасан, да писац ако влада здравом памећу живи још у претпрошлом веку (1706. г.)! па није ни чудо да не зна ништа више о пчеларству нити о пчели бар онолико колико о њој данас сваки образован човек зна из природних наука. Није чудо да тако говори баш поводом Живановићева предавања, који је својим неуморним радом за пуних 27 година толико многима отворио двери „појезије економије“. Може ли тај писац још схватити шта је то „појезија економије“, види ли у тим речима изражен појам идеализма, рада, вредноће, привреде и појам о племенитом уживању које доноси задовољства...! Далеко бих отишао да говорим о раду проф. Живановића — нека ми опрости што о њему у овом листу са похвалом говорим. Живановић није само речју говорио о користи пчеларства него је радом, делима радио и ради на подизању народнога добра. Та он је више и највише истицао пчелу а својим примером и себе баш као пример рада. И сада после Вуковарске изложбе и конгреса где су га стотинама образованих људи пчелара и непчелара поздравили поводом његова предавања а тако исто и толики листови па и хрватски, сад долази..... Та да чита буквицу! Пре него што је написан и штампан онај први чланак требало је мало више упознати се са радом проф. Живановића или бар прочитати књижицу „Српски Пчелар“ која је прештампана из старе „Заставе“ пре 22 године и књижицу прештампану из „Српских Илустр. Новина“: „*Какве нам ваља подизати економске школе*“? Али нашто, тај који је овако писао, не би друкчије написао ни да је за све то знао. Таково писање је верна слика умнога пролетерства. Јер кад се сложи рђава воља, која не признаје никоме добру вољу са незнањем коме импонује све што је страно ма то било и из 17 века и кад свему томе помогне један можда конверзациони лексикон онда имамо пред собом не..... Та него једнога умнога пролетера. Такав нека баци перо, нек се остави бриге о „народном добру“ и нека остави професорима бригу о ђацима а сам нека не иде на ова предавања, јер њему неће користити. „Најцрњи враг је Србин себи сам!“ Хоће ли ово све моћи осветити онога, који се заноси злом намером? Дај Боже!

Одг. уредник.

Претплата, огласи, реклаamacије, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српско Пчелара“ у Ср. Карловце“

Претилату за Србију ирима Пчеларско-воћарска задруга у Београду.

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Штампа Српске Манастирске Штампарије. 1902. — 140.